

בס"ד. שיחת ש"פ וישלח, ו"ד כסלו, ה'תשח"ו.

בלתי מוגה

א. על¹ הפסוק² "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה", איתא במדרש³: "חמור זה מלך המשיח, שנאמר⁴ עני ורוכב על חמור וגו'. צאן אלו ישראל, שנאמר⁵ ואתנה צאני צאן מרעיתי. ועבד ושפחה — הנה⁶ כעיני עבדים אל יד אדוניהם" (וסיומא דקרא — "כעיני שפחה אל יד גברתה").

והענין בזה⁷ — שע"י עבודתו של יעקב אבינו בהענינים ד"צאן ועבד ושפחה", שמורה על העבודה דקבלת עול שלמטה מטעם ודעת, ובאופן שקשור עם ענינים שלמעלה מטעם ודעת, אזי נעשה אצלו הענין ד"חמור", "עני ורוכב על חמור".

ולכן שלח יעקב מלאכים אל עשו, כדי להודיע לו, שפעל כבר את כל הברורים, והוא כבר מוכן למשיח, בחשבו שגם עשו נמצא כבר לאחר הברור⁸, וגם מצד עשו יכולה כבר לבוא הגאולה.

על כך ענו לו המלאכים⁹ — "באנו אל אחיך אל עשו": מצדך הוא כבר "אחיך", הנך מוכן כבר להגאולה, אבל הוא מצדו — עדיין "עשו", קודם הברור, ובמילא אין הגאולה יכולה לבוא עדיין.

ומ"מ, מבלי הבט על כך שעשו מצדו עדיין לא הי' מוכן — הנה יעקב מצדו פעל והכין כבר את כל הענינים, "צאן ועבד ושפחה", ואף השלים את ברור ה"פכים קטנים"¹⁰. המניעה היתה רק מצד העולם, ולא עולם סתם, אלא עולם של ג' קליפות הטמאות (עשו). ולכן הי' צורך להמתין "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה"¹¹.

(5) יחזקאל לד, לא.
 (6) תהלים כג, ב.
 (7) ראה גם בהמאמר (לעיל ע' 182 ואילך).
 (8) ראה תו"א פרשתנו כד, ב.
 (9) פרשתנו שם, ז.
 (10) פרש"י שם, כה.
 (11) שם לג, יד.

(1) כמה קטעים משיחה זו — הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסו בלקו"ש ח"א ע' 68 ואילך (בשילוב עם שיחת ש"פ וישלח תשט"ז). קטעים אלו נעתקו מהשיחה המוגהת, בתוספת עוד איזה ציוני מ"מ.
 (2) פרשתנו לב, ו.
 (3) ב"ר פע"ה, ו.
 (4) זכרי' ט, ט.

ב. דובר כבר כמ"פ, שכל ענין בתורה הוא הוראה¹². התורה והוראותי הם נצחיים, לכאו"א מישראל, בכל זמן ובכל מקום.

ההוראה מכל האמור:

כאו"א מישראל צריך לדעת, שאפילו אם מצד הסביבה, מצד העולם, לא ראוי עדיין שתבוא כבר הגאולה, כיון שהעולם עדיין אינו מבורר, מ"מ הוא מצדו — צריך להכין את עצמו עם כל עניניו, "צאן ועבד ושפחה", לגאולה השלימה.

ועי"ז שמכין את עצמו והענינים שלו להגאולה — פועל הדבר גם בעולם, שהרי העולם הוא שקול¹³ (שוה בשוה), ולכן ע"י פעולה טובה אחת יכריע את העולם כולו, ויביא את הגאולה לעולם כולו.

וכפסק הרמב"ם¹⁴: ישראל שעושים תשובה מיד נגאלים. ואדמו"ר הזקן¹⁵ מוסיף: "תיכף ומיד". ולכן, מבלי הבט על מצב העולם, בכחו לפעול ע"י תשובה את הגאולה הפרטית בעצמו, וגם את הגאולה הכללית בעולם כולו.

ג. כל הענינים הרי הם בהשגחה פרטית. גאולת אדמו"ר הזקן והחסידות — י"ט כסלו תקנ"ט — היתה בשבוע שלאחרי שבת פ' וישלח, שבה ישנן ההוראות האמורות.

חסידות נותנת לכאו"א מישראל את הכח שלא להתחשב במצב העולם, לפעול בעצמו את כל העבודות ד"צאן ועבד ושפחה", ועי"ז לבוא ל"חמור", "זה מלך המשיח".

חסידות היא הכנה וכלי לגילוי המשיח, שע"י "פוצו מעינותיך חוצה" נעשה "קא אתי מר"¹⁶, במהרה בימינו.

* * *

ד. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה וישלח גו' ויהי לי שור וחמור.

* * *

משא"כ תיכף — עפמש"כ זבחים לג, א.
תוד"ה כל (סוטה לט, א). שו"ע או"ח סקס"ו.
16 לשון אגה"ק דהבעש"ט הידועה (כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ). וראה גם תו"מ חט"ו ע' 224 הערה 26. ושי"ג.

12 ראה זח"ג נג, ב. קנב, א.
13 ראה קדושין מ, ריש ע"ב.
14 הלי' תשובה פ"ז ה"ה.
15 תניא אגה"ת פ"א (ק, א); תוספת תיכף על מיד — עיין תענית (יט, ב) איזהו מיד שלהן כו'. רש"י ד"ה מיד שבת פט, א.

ה. מאמר הנ"ל מיוסד על מאמר אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁷, שאמר בעת נישואי כ"ק מו"ח אדמו"ר.

— מאמר זה לא נכלל בהמשך "שמח תשמח"¹⁸ (כמו שאר מאמרי החתונה), אלא הוא בא בפני עצמו. לעת־עתה מצאתיו רק ב"ביכל" אחד¹⁹. התחלת המאמר היא "שוש תשיש ותגל העקרה", וניכר שהוא מיוסד על מאמרי אדמו"ר מוהר"ש²⁰ והצ"צ²¹ ד"ה כי בועליך עושיך. ויתכן שטעם זה לא נכלל המאמר בהמשך, להיותו ענין בפ"ע המיוסד על ד"ה כי בועליך הנ"ל.

ו. על מאמר זה נרשם בכתב יד המעתיק (כשם שהמאמר כולו הוא בכתב יד המעתיק) שנאמר "בשבע ברכות האחרונות", דהיינו ביום האחרון דשבעת ימי הנישואין של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

וע"פ הידוע²² ש"הכל הולך אחר החיתום", דהיינו שבגמר וסיום הענין אזי הענין הוא בכל תוקפו — מובן, שביום האחרון דשבעת ימי הנישואין (יום אמירת המאמר הנ"ל) הי' תוקף השמחה ביותר. והענין בזה:

ידוע²³ המבואר בענין מעלת "אור חוזר", שלאחרי שמסתיים ה"אור ישר", אזי מתחיל ה"אור חוזר" בדרך מלמטה למעלה, שבא בתוקף גדול ביותר.

וזהו תוכן מעלת הגאולה העתידה, שתהי' בדרך "אור חוזר", מלמטה למעלה, דהיינו שהעולם הגשמי עצמו יזדכך ויתעלה ויהי' כלי לאלקות. וזהו מש"נ על זמן הגאולה דלעתיד "אברהם לא ידענו וישראל לא יכירונו"²⁴, כיון שענינם הוא המשכה מלמעלה למטה, אלא ליצחק דוקא יאמרו "כי אתה אבינו"²⁴, כי עבודתו של יצחק היתה בחפירת בארות הנובעים "מתתא לעילא"²⁵, שהו"ע העבודה מלמטה למעלה²⁶.

ומזה מובן המעלה שבסיום וגמר השמחה, שאז השמחה היא בתוקף גדול — כיון שאז הוא סיום ה"אור ישר" והתחלת ה"אור חוזר" שהוא בתוקף גדול.

(17) ד"ה שוש תשיש תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז)
 (18) סה"מ שם ע' קעג ואילך.
 (19) ראה שם ע' שיו הערה 5.
 (20) סה"מ תרל"ד ע' רצט ואילך.
 (21) אה"ת נ"ך ח"ב ע' תתטו ואילך.
 (22) ברכות יב, א.
 (23) ראה תו"מ ח"ט ע' 285. וש"נ.
 (24) ישע"י סג, טז. וראה שבת פט, ב.
 (25) זח"א ס, א.
 (26) ראה תו"א ותו"ח ר"פ תולדות. ובכ"מ.

ז. שמחה בכלל — פורצת גדר²⁷. ועאכו"כ כאשר השמחה היא בתוקף גדול, הרי בודאי שהיא פורצת ומבטלת את כל ההגדרות וההגבלות. וכיון שאצל בני"ק קשור כל ענין עם התורה, כמאמר הזהר²⁸ "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא" — הרי גם ענין פריצת כל ההגבלות נפעל ע"י התורה: תחלה — בחיצוניות הנשמה, ולאח"ז — העל'י גם בפנימיות הנשמה, והפעולה בפנימיות הנשמה היא ע"י פנימיות התורה.

וענין זה שייך להמבואר לעיל בענין מעלת "אור חוזר":

ע"י הזיכוכ וההעלאה מלמטה למעלה (שהו"ע "אור חוזר") — נעשית העל'י לא רק לבחי' תענוג המורכב, אלא גם לבחי' תענוג הפשוט ותענוג העצמי (שהוא מדריגת התענוג שבסעודה שלישית, שעז"נ "היום לא"²⁹).

ומצד המשכת פנימיות התענוג — מתבטלים כל ההגבלות, כידוע³⁰ בענין "באור פני מלך חיים"³¹, שע"י "אור פני מלך" — המשכת פנימיות התענוג — מתבטל הדין, ויוצא מן המיצר אל המרחב האמיתי.

וזהו תוכן אמירת מאמר הנ"ל ביום האחרון של שבעת ימי הנישואין (שבו השמחה היא בתוקף גדול מצד מעלת "אור חוזר") — הפעולה בפנימיות הנשמה ע"י פנימיות התורה, שע"י מתבטלים כל ההגבלות.

*

ח. כ"ק מו"ח אדמו"ר דיבר פעם³² אודות אדמו"ר הזקן וחבריו תלמידי המגיד, והתבטא בלשון הכתוב³³ "ויקנאו בו אחיו (חבריו), ואביו (המגיד) שמר את הדבר".

דברי צדיקים אינם בדרך מליצה וצחות, אלא הם מתאימים להענינים המדוברים. ובעניננו:

מבואר בכ"מ³⁴ עה"פ³⁵ "אלה תולדות יעקב יוסף", שעיקר ענינו של יעקב נפעל ע"י יוסף דוקא.

27 ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
28 ח"ב קסא, ריש ע"ב.
29 בשלח טז, כה. וראה לקו"ש חכ"א ע' 84. וש"נ.
30 סה"מ עת"ר ע' קח. המשך תער"ב
31 משלי טז, וראה גם לעיל ע' 152.
32 ראה ביאור"ז לאדהאמ"צ ויחי ל, ב.
33 שנה ואילך. וש"נ.
34 ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע 35 שם, ב.

וכמבואר בארוכה³⁶ בענין מעלת יוסף על שאר השבטים, ואפילו על מעלת האבות — שיוסף הי' משנה למלך מצרים, "ערות הארץ"³⁷, ולא זו בלבד שהי' שם, אלא הי' עוסק בעניני העולם, "למיבדק בכתבי חושבני"³⁸, ובאופן של התעסקות כו', ואעפ"כ הי' בשעת מעשה בתכלית הדביקות באלקות, בדוגמת נשמה דאצילות בהיותה עדיין בעולם האצילות, ולמעלה מזה.

ולכן "אלה תולדות יעקב יוסף", דהיינו שענינו של יעקב — המשכת אלקות למטה — נפעל ע"י יוסף דוקא.

וכן הוא בעניננו, שהכוונה (של הבעש"ט והרב המגיד) באה לידי פועל ע"י רבנו הזקן דוקא:

בתורת חיים³⁹ מובא דוגמא לענינו של יוסף, שבהיותו במצרים הי' בתכלית הדביקות באלקות — מהבעש"ט, "שהתפלל כמה תפלות והתענה תעניתים שיוכל להשיב לשואלו דבר . . שיוכל לירד למטה דוקא בעת עליות נשמתו הגבה למעלה . . שיוכל לתקן גם מה שנשאר למטה", ואעפ"כ לא יבלבלנו בשעת מעשה מתכלית הדביקות באלקות.

וענין זה של הבעש"ט — הדביקות באלקות גם כאשר נמצאים למטה — נמשך בפועל ע"י רבנו הזקן והנשיאים שלאחריו, ע"יז שגילו את תורת חסידות חב"ד, המקשרת גם את השכל האנושי עם אלקות, וע"יז נותנת את האפשרות שגם בשעה שאדם עוסק "בכל דרכיך"⁴⁰ — אמנם באופן שע"פ תורה, אבל סו"ס הי' "דרכיך" — יהי' מקושר עם אלקות.

ט. וכיון ששיטת חב"ד היא שאין לסמוך על הנשיאים, אלא כאו"א צריך לעבוד עבודתו בעצמו⁴¹ — נמצא, שלכאו"א מישראל ניתן הכח לפעול את הענין האמור, שענינו הגשמיים לא יבלבלוהו מהתקשרותו עם אלקות.

ויתירה מזו: לא זו בלבד שהענינים הגשמיים לא יבלבלוהו, כך, שגם בעת עסקו בהדברים הגשמיים יהי' בדביקות בהקב"ה, אלא עוד זאת, שהתקשרותו עם אלקות תהי' ע"י הגשמיות גופא, וכמ"ש⁴⁰ "בכל

(38) ת"א וישב לט, יא.

(39) ס"פ ויחי.

(40) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות

ספ"ג.

(41) ראה תר"מ ח"ח ע' 104. וש"נ.

(36) ראה תו"ח ויחי קב, ב ואילך. ד"ה

ולא זכר עזר"ת (סה"מ עזר"ת ע' קג ואילך).

תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' כג ואילך). ועוד.

(37) מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר

פ"א, ד.

דרכיך דעהו", שע"י "דרכיך" גופא יהי' הענין ד"דעהו" — דעת באלקות, שענין הדעת הוא הבנה חזקה, הכרה והרגשה.

וכאשר יעסוק בעבודה ד"בכל דרכיך דעהו", ע"י לימוד תורת החסידות — אזי יתקיים בו חלומו של יוסף, שהכל משתחווים לו.

וענין זה הוא הכנה להגילוי דלעת"ל — "מלאה הארץ דעה את הוי"ו"⁴², שאז תתגלה בחינה נעלית בענין הדעת (הכרה והרגשה) באלקות, ומצד זה — "כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"⁴³ ללא חילוק ביניהם, כי, כל החילוקים שייכים בחיצוניות דוקא, משא"כ כשהגילוי הוא בפנימיות,

וכל זה יומשך גם בגשמיות — שיראו אלקות גם בעיני בשר.

(43) ירמי' לא, לג. וראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט.

(42) ישע'י יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.